

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ»**

**(кафедра іноземної філології, перекладу та методики навчання)
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА**

**(кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови)
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н. КАРАЗИНА**

**(кафедра перекладознавства імені Миколи Лукаша)
PEARSON OBL CONNECTIONS ACADEMY (USA)**

**INSTITUT NATIONAL DES LANGUES ET CIVILISATIONS ORIENTALES
(France)**

CONSTANTINE THE PHILOSOPHER UNIVERSITY IN NITRA (Slovakia)

**ЗБІРНИК ТЕЗ
І МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
«СУЧАСНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ І
ПЕРЕКЛАДУ В УКРАЇНІ ТА ЗА ЇЇ МЕЖАМИ»**

Переяслав -2019

УДК 378.016 : 81'245'25 (477+100) (082)

C91

*Рекомендовано до друку вченою радою ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
(протокол № 5 від 19 листопада 2019 року)*

Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами : тези I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Переяслав, 3 грудня 2019 року) / Гол. ред. К.І. Мізін; ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Переяслав, 2019. – 284с. (Електронна книга).

Редакційна колегія: *К.І. Мізін, д-р філол. наук, проф. (гол. ред.), Л.П. Летюча, канд. філол. наук, доц. (заст. гол. ред.), І.В. Хрін, канд. пед. наук (відп. ред.).*

До збірника увійшли тези доповідей, які стали предметом обговорення учасників I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Сучасні методики навчання іноземних мов і перекладу в Україні та за її межами» у м. Переяслав 3 грудня 2019 року. Тези конференції надруковані українською, англійською, німецькою, французькою мовами та розподілені у збірнику за секціями, що заявлені у програмі конференції.

Розраховано на наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів педагогічних спеціальностей та усіх, хто цікавить методикою викладання іноземних мов і перекладу.

Modern methods of teaching foreign languages and translation in Ukraine and beyond : the first International scientific and practical Internet-conference proceedings (Pereiaslav, December 3, 2019) / Ed. by K.I. Mizin; SHEE «Pereiaslav Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University». – Pereiaslav, 2019. – 284p. (Digital book).

This volume includes proceedings of the first International scientific and practical Internet conference «Modern methods of teaching foreign languages and translation in Ukraine and beyond», which took place in Pereiaslav on the 3d of December 2019. The proceedings are published in Ukrainian, English, German, French languages, they are grouped according to the conference workshops.

This book is presented for scholars, lecturers, post-graduate students and all, who are interested in methodology of teaching foreign languages and translation.

Відповідальність за достовірність викладених у публікаціях фактів, а також за можливі огріхи щодо технічного оформлення цих публікацій несуть їхні автори.

УДК 378.016 : 81'245'25 (477+100) (082)

C91

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди», 2019

СЕКЦІЯ 5. РОЛЬ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦЯ В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	213
Білоусова В.В., Тернавська Л.М. – EMOTION-AWARE SYSTEM APPROACHES IN FOREIGN LANGUAGES STUDYING.....	213
Головатенко Т.Ю. – СИСТЕМА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЛЮКСЕМБУРЗІ.....	216
Строкань Д.Г. – ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЯК ОСНОВА НОВОЇ ПАРАДИГМИ ВИВЧЕННЯ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ.....	221
Тарасенко Т.В., Куликова Л.А. – ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	224
Товкайло Т.І. – ЗНАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ – СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО УСПІХУ.....	228
Трофименко А.О. – МІЖКУЛЬТУРНА ВЗАЄМОДІЯ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	231
СЕКЦІЯ 6. ГОСТРІ ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ ПЕРЕКЛАДУ ЯК СПЕЦІАЛЬНОСТІ.....	234
Заболотна Т.В. – ВАЖЛИВІСТЬ КОНТЕКСТУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНИХ МЕДИЧНИХ ТЕКСТІВ.....	234
Жданюк І.С. – ВРАХУВАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ.....	238
Косович О.В. – ДЕКОДУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ СЕМАНТИКИ ЛАКУНАРНИХ МОВНИХ ОДИНИЦЬ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ. ПРОБЛЕМА ВИВЧЕННЯ.....	242
Мізін К.І. – ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПАРАЛЕЛЬНИХ КОРПУСІВ ПРИ НАВЧАННІ ПЕРЕКЛАДУ В УКРАЇНІ.....	246
Нечипоренко М.Ю. – ПОЛІТИКА У ПЕРЕКЛАДІ.....	252
Панченко О.І. – ZOONYMS' AND RHYTONYMS' ROLE IN "HARRY POTTER" BOOKS AND THEIR ETYMOLOGY.....	256
СЕКЦІЯ 7. ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА.....	261
Король Т.Г. – ПЕРЕВАГИ РЕТРОСПЕКТИВНИХ МЕТОДІВ КОНТРОЛЮ ПРОЦЕСУ ПЕРЕКЛАДУ В НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ.....	261

3. Hsin, C. *Language and Culture in Foreign Language Teaching* <<http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/178899.pdf>> [online].

4. Nida, E. *Toward a science of translation* <<https://iniciacionlatraduccionuv.files.wordpress.com/2014/01/towards-a-science-of-translating-nida.pdf>> [online].

*Ольга Василівна Косович,
доктор філологічних наук, доцент,
завідувач (професор) кафедри романо-германської філології,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
м. Тернопіль, Україна*

ДЕКОДУВАННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ СЕМАНТИКИ ЛАКУНАРНИХ МОВНИХ ОДИНИЦЬ У ФРАНЦУЗЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ. ПРОБЛЕМА ВИВЧЕННЯ.

Для лексичної і фразеологічної системи будь-якої національної мови є характерною наявність безеквівалентних одиниць. Предметом нашого розгляду є французькі та українські лакуни як найбільш яскраві репрезентанти безеквівалентної лексики, нерозривно пов'язані з етнокультурною семантикою. Розуміння їх значення, його декодування – це не тільки захоплююча «мандрівка у світ слова», але, перш за все, кропітка робота в пошуках первинних витоків таких слів і фразеологізмів. У процесі міжкультурної комунікації система координат партнерів є різною спочатку: вони говорять різними мовами, відрізняються один від одного ціннісно-орієнтаційним світобаченням, способом і стилем життя, моделями мовної немовної поведінки і при цьому усвідомлюють, що кожен з них є «іншим». Відтак, необхідною умовою адекватної участі в міжкультурній комунікації є оволодіння інтеркультурною компетенцією, яка складається не тільки з

мовної компетенції, а й з уявлень про образ, стиль життя і цінності «нерідної» культури.

Одним з центральних напрямків лінгвістичних досліджень соціальної та культурної зумовленості мовної комунікації є лінгвокраїнознавство. Основним об'єктом лінгвокраїнознавства є фонові знання, якими володіють члени певної мовної та етнічної спільності. Фонова лексика – це слова або вирази, що мають додаткове зміст і супутні семантичні або стилістичні відтінки, які накладаються на його основне значення, відомі для мовця та реципієнта, що належать до даної мовної культури. Лінгвокраїнознавство має дуже багато невирішених питань, значна частина яких носить проблемний характер. Так, порівнюючи лексику двох мов можна виявити лакуни, прогалини, «білі плями» на семантичній карті однієї з мов. У розумінні більшості лінгвістів ці «білі плями» з'являються в результаті відсутності еквівалента у вигляді слова слову іншої мови. Лакуни є інструментом дослідження і розуміння інокультурного тексту, оскільки лакуна – це поняття, яке фіксує національно-культурну специфіку мов і культур, які зіставляються.

Дослідник В.Л. Муравйов поділяє лексичні лакуни на дві основні категорії: лінгвістичні лакуни і етнографічні лакуни, які, в свою чергу, діляться на абсолютні, відносні, векторні тощо. Розглянемо абсолютні і відносні лінгвістичні лакуни при зіставленні французької та української мов.

Абсолютні лінгвістичні лакуни пов'язані з відсутністю у носіїв тієї чи іншої мови можливості висловити окремим словом або стійким словосполученням поняття, (рідше) судження, лексично зафіксоване в іншій мові. Абсолютні лакуни можна виокремити: а) на словах, наприклад, *pied-à-terre* (притулок) – абсолютна лакуна для української мови, а слово «бурлака» – для французької; б) на фразеологізмах, наприклад, *mieux vaut tendre la main que le cou* (краще жебракувати, ніж красти) не може бути передано ні за допомогою слова, ні фразеологізму українською мовою.

Українські усталені звороти *Доброго ранку!*, *З приїздом!*, *На здоров'я!* є абсолютними лакунами у французькій лексиці.

Етнографічні лакуни є своєрідними лексичними «прогалинами», що є безпосередньо пов'язані з позамовною національною реальністю, з відмінностями етнолінгвістичного і національно-культурного характеру. Розрізняють абсолютні і відносні етнографічні лакуни. Обов'язковим лінгвістичним вираженням абсолютних етнографічних лакун є відсутність в одній з мов слова або фразеологізму для вираження відповідного поняття. У той же час у мові існує можливість передачі даного поняття вільним словосполученням, тобто пояснювальною перифразою. Відносні етнографічні лакуни виявляються при порівнянні частоти вживання слів із загальним значенням у двох мовах.

Абсолютні етнографічні лакуни частіше зустрічаються серед слів, що позначають ті чи інші явища, характерні для побуту українців і французів. Це такі слова, як *однолюб*, *навприсядки*, *доважок* та ін. в українській мові або *chaisière*, *échangiste*, *pousse-café* та ін. у французькій мові. Існує кілька способів передачі такої безеквівалентної лексики засобами іншої мови. Це може бути транслітерація (*манто*, *varenyky*), калькування (*висока мода*, *quinquennat*), описовий і наближений переклади (*доважок – unmorceaupourfairelepoid*, *pousse-café* – чарочка коньяку після кави в кінці обіду). Найбільша кількість абсолютних лінгвістичних лакун зустрічається серед слів, що позначають різні предмети одягу, кухонного начиння і т.п. Як правило, при перекладі такої лексики використовується транслітерація, наприклад: *sabot* – сабо, вишиванка – *vychyvanka*.

Що ж стосується відносних етнографічних лакун, то вони найчастіше виявляються при зіставленні особливостей вживання в обох мовах назв тварин і рослин, а також при позначенні тих чи інших природних явищ. У зв'язку з цим можна подивитися, як функціонує в українській та французькій мовах лексика, пов'язана з такими звичними для українця явищами природи, як сніг, холод, мороз. Наявність в українській мові великої кількості слів з

коренем -сніг-/- сніж – викликає подекуди труднощі у перекладі. Найчастіше французькою мовою вони перекладаються за допомогою поєднання «іменник + *de neige*», наприклад: *снігопад* – *chutedeneige*, *сніговик* – *bonhommedeneige*, *сніжок* – *bouledeneige*, *сніжинка* – *crystaldeneige*, *Снігуронька* – *Filledeneige* і т.п.

З іншого боку, у французькій мові також існує цілий ряд словосполучень зі словом *neige*, що викликають певні труднощі у перекладі їх українською мовою. У таких словосполученнях поняття *neige* (сніг) найтіснішим чином пов'язано з поняттям *гори*, бо у Франції тільки в горах сніг лежить відносно довго (є й такі гірські вершини, де він не тане навіть влітку). Звідси у мові вирази *classedeneige* – *шкільні заняття взимку в горах, на лоні природи*, *trainsdeneige* – *поїзди, що йдуть до зимових спортивних станцій*, *partirpourelaneige* – *відправитися в гори для занять зимовим спортом*.

Особливі труднощі представляє передача французькою мовою таких тісно пов'язаних з морозною, сніжною українською зимою таких понять, як *кучугура*, *заметіль*, *хуртовина* і т.д. Наприклад, українські лексеми *сніговій*, *хуртовина*, *заметіль*, *метелиця* перекладаються французькою мовою як *tempêtedeneige* (снігова буря). Інші слова виступають як абсолютні етнографічні лакуни, для пояснення яких потрібний розгорнутий описовий переклад, наприклад, українське *заметіль* перекладається як *ventquiraselesolensoulevantlaneige*.

Отже, сьогодні незаперечним фактом є те, що, живучи в полікультурному світі ХХІ століття, ми не можемо не усвідомлювати необхідність формування міжкультурної компетенції. У сучасному світовому просторі, одночасно національному і глобальному, на зламі двох тисячоліть, актуальною є проблема унікального (національно-специфічного) і універсального. Інтерес до цієї проблеми обумовлений панівною у сучасній лінгвістиці і лінгводидактиці лінгвокультурологічною парадигмою, коли мова розглядається не тільки як система, але і як основне джерело знань про

культурні уявлення етносу, його національну свідомість. Як було показано у статті, різні мови (в даному випадку українська і французька) по-різному відображають дійсність, її окремі «фрагменти» («шматочки»), в чому проявляється їх своєрідність і відома оригінальність. Цей лінгвістичний факт пояснюється головним чином причинами етнографічного, в цілому – культурно-історичного характеру. При цьому мова є універсальною формою концептуалізації світу. Ось чому при вивченні мов (у тому числі і рідної) так важливо виокремити так званий «культурний» компонент значення, відкрити лінгвістичну природу «фонових знань», показати особливості і своєрідність їх функціонування в кожній з розглянутих мовних спільнот, при цьому враховуючи, що в національній мові відображені елементи як «універсального», так і «унікального». Декодування етнокультурної семантики лакунарних одиниць розширить уявлення про картину світу окремого етносу і послужить умовою адекватного використання безеквівалентної лексики у вивченні іноземної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. ВЕРЕЩАГИН, Е.М., КОСТОМАРОВ В.Г. (1980): *Лингвострановедческая теория слова*. М.: Русский язык, 320 с.
2. МУРАВЬЕВ, В.Л. (1980): *Проблемы возникновения этнографических лакун*. Владимир: ВГПИ, 106с.

*Костянтин Іванович Мізін,
доктор філологічних наук, професор,
завкафедри іноземної філології, перекладу та методики навчання,
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»,
м. Переяслав, Україна*

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПАРАЛЕЛЬНИХ КОРПУСІВ ПРИ НАВЧАННІ ПЕРЕКЛАДУ В УКРАЇНІ

**ЗБІРНИК ТЕЗ І МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНТЕРНЕТ-
КОНФЕРЕНЦІЇ «СУЧАСНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ І
ПЕРЕКЛАДУ В УКРАЇНІ ТА ЗА ЇЇ МЕЖАМИ»
3 ГРУДНЯ 2019 РОКУ**

(Переяслав, Україна)

Компютерна верстка і дизайн – І.В. Хрін., Н.В. Сердюк

Упорядковано на кафедрі іноземної філології, перекладу та методики навчання ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

**ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький
Державний педагогічний університет
Імені Григорія Сковороди», 2019**